

Tieteellisen katsauksen kirjoittaminen

1. KATSAUS – MIKÄ SE ON?.....	1
2. KATSAUKSEN AIHE JA LAAJUUS	2
3. KATSAUKSEN SISÄLTÖ	3
4. KIELI- JA ULKOASUN MERKITYS	3
5. LÄHDEVIITTEIDEN KÄYTTÖ	4
5.1. MITEN LÄHDEVIITTEITÄ KÄYTETÄÄN	4
5.2. MITEN VIITTEET MERKITÄÄN TEKSTIIN	5
5.3. LÄHDELUETTELON LAADINTA.....	6
6. KUN KIRJOITTAMINEN EI SUJU	9
7. TARKASTUS- JA PALAUTTEENANTO-OHJEITA	10
8. KÄYTETTY KIRJALLISUUS.....	11

Huom! Lue myös pro gradun raportointiohjeista luvut Johdanto ja Diskussio. Ohjeet sopivat pitkälti myös katsauksen kirjoittamiseen lukuun ottamatta omien ongelmien ja hypoteesien perustelua ja asettelua. Kaikki ohjeet perustuvat APA:n raportointioppaan 6. painokseen (American Psychological Association, 2010). Jos teet katsauksesi sellaisella psykologian osa-alueella, jossa APA:n ohjeita ei käytetä, voit noudattaa oman alasi käytäntöä (mutta johdonmukaisesti). Saat tästä neuvoja ohjaajaltasi.

1. KATSAUS – MIKÄ SE ON?

Tieteellistä tekstiä voi kirjoittaa monella eri tavalla. **Tutkimusraportti**, jossa raportoidaan alkuperäiseen aineistoon perustuva tutkimus, lienee tunnetuin esimerkki tieteellisestä kirjoituksesta. Myös **meta-analyysi** on yksi tieteellisen tekstin laji. Siinä raportoidaan jonkun tutkimusalueen kvantitatiivinen yhteenveto: se kuvaa useiden alkuperäistutkimusten perusteella mm. jonkun ilmiön efektin kokoja, tilastollisia merkitsevyyksiä, väliin tulevia muuttujia jne. Tieteellinen **essee** on puolestaan kielellisesti ja rakenteellisesti vapaampi kirjoitus, joka voi perustua tieteelliseen tietoon, mutta sen ei silti tarvitse lainkaan muistuttaa tavanomaista tieteellistä asiatekstiä. Esseessä esitystapa on subjektiivisempi, siitä ilmenevät selvästi kirjoittajan mielipiteet, arvot ja asenteet. **Referaatti** on tiivistelmä yhdestä tai useammasta laajemmasta esityksestä. Opiskelija voi esimerkiksi kirjoittaa laajasta tenttikirjasta itselleen suppean tiivistelmän, johon hän kokoaa kirjan pääkohdat ja ilmaisee asiat pääasiassa kirjan kirjoittajan sanoilla. Ammattilaiset kirjoittavat referaatteja vain poikkeustapauksissa, esimerkiksi silloin, kun jostain teoksesta tai sen osasta tarvitaan jotain erityistarkoitusta varten pelkkä tiivistelmä.

Tutkimusraporttien ohella eräs tyypillisimpiä tieteellisen tekstin lajeja on tieteellinen **katsaus**. Katsauksessa kerrotaan, *mihin kysymykseen sillä haetaan vastausta*, mitä otsikon kuvaamasta aihepiiristä tällä hetkellä tiedetään, *mitä ei tiedetä, mistä on ristiriitaisia tuloksia, ja mitä olisi syytä tutkia tulevaisuudessa*. Referaatista katsaus eroaa ennen kaikkea siinä, että katsauksessa ei niinkään referoida muiden tuloksia tai sanomisia, vaan analysoidaan niitä. Pro gradun johdannosta katsaus eroaa lähinnä vain siten, että katsauksessa ei edetä ongelmien tutkimiseen. Esseestä katsaus eroaa siinä, että katsaus kirjoitetaan yleensä aina alan ammattilaisille, essee voidaan kirjoittaa millaiselle lukijakunnalle tahansa. Katsauksen lukijakunnaksi kannattaa ajatella psykologian perustiedot hallitsevaa lukijakuntaa myös silloin, kun katsausta kirjoitetaan opintosuorituksena.

Niemelä, Lagerspetz, Lagerspetz ja Näätänen (1991, s. 33-36) kirjoittavat tieteellisen katsauksesta seuraavasti (pyri omassa katsauksessasi samaan):

Katsausartikkelissa esitetään kokoavasti suuri määrä asiaan liittyviä tutkimustuloksia, osoitetaan niiden keskeiset linjat ja usein myös tulkitaan ne. Tehtävä ei ole helppo: alkuperäistutkimuksia voi olla paljon enemmän kuin kirjoittaja alussa luuli, tutkimustulosten kirjo on paljon monimutkaisempi ja saadut tulokset näyttävät olevan ristiriidassa keskenään. Vaikeuksia lisää se, että alkuperäisartikkelit voivat olla sekavasti kirjoitettu eikä niiden tapa käyttää käsitteitä ole yhteismitallinen. Ansiokas katsausartikkeli pystyy tuomaan esiin ristiriitaisuudet ja mahdollisesti myös selvittämään ne. Katsauksen onnistumisen edellytys on myös se, että onnistutaan paljastamaan tulosten todelliset trendit. Nämä trendit voivat täysin erota niistä, joita artikkelien tekijät itse uskovat tulostensa ilmentävän. Ei siis riitä, että tutkimustuloksissa esitetyt tulokset otetaan mukaan tai hyväksytään sellaisenaan ja siten tulkittuina, kuin alkuperäistutkimusten tekijä on ne esittänyt. Katsausartikkelissa voidaan esittää siis uusia johtopäätöksiä, uusia tulkintoja tutkimustuloksista ja jopa uusia teorioita.

Esimerkkejä psykologia-alan katsauksista löytyy mm. Psykologia-lehdestä ja sellaisista kansainvälisistä lehdistä kuin Annual Review of Psychology, Trends in Cognitive Science, Personality and Social Psychology Review, Review of General Psychology, Psychological Bulletin ja Psychological Review. Myös muissa, pääsääntöisesti tutkimusraportteja julkaisevissa lehdissä voi olla silloin tällöin katsauksia (engl. review).

Katsauksen lähdekirjallisuutena käytetään pääasiassa kansainvälisiä tutkimusraportteja ja muita kansainvälisiä artikkeleita. Lähteistä kannattaa hankkia vain ne, jotka löytyvät suhteellisen läheltä, esim. verkosta tai Helsingin kirjastoista. Tärkein tapa tutustua ao. kirjallisuuteen on etsiä lähteitä tietokannoista (lähinnä Google Scholar), mihin saa opastusta mm. Helsingin yliopiston pääkirjastosta.

2. KATSAUKSEN AIHE JA LAAJUUS

Kysy opettajalta, voitko valita aiheen itse vai antaako opettaja sinulle valmiin aiheen. Lähtökohtana on kuitenkin usein se, että aiheesi edustaa suoritettavan opintojakson omaa alaa (esim. kognitiivista psykologiaa) eikä jotain muuta aluetta, ja että aihe on kohtuullisen keskeinen eikä täysin perifeerinen tai eksoottinen. Opintojaksosta vastaava opettaja kuitenkin viime kädessä hyväksyy aiheen. Katsauksen lopullisen otsikon voit miettiä myöhemmin, vaikka vasta sitten kun teksti on valmis.

Katsaus kirjoitetaan 12:n pisteen kirjainkoolla ja 1.5 rivivälillä, ilman oikean reunan tasausta. Jos opiskelija suorittaa 10 op:n opintojakson katsauksen kirjoittamalla, katsauksen tulee olla n. 20 sivun mittainen ja sisältää n. 15-25 artikkelia. Eräs käytäntö on se, että katsaus kirjoitetaan yhden lukukauden kestävässä kirjoitusseminaarissa. Tällöin katsauksen tulee olla n. 10 sivun pituinen (+ mahdollinen kansilehti sekä sisällys- ja lähdeluettelo). Seminaari ja katsaus vastaavat yhdessä n. 8 op:n suoritusta. Jos **kandidaatintutkielma** (6 op) suoritetaan kirjoittamalla tieteellinen katsaus, sopiva pituus on karkeasti n. 7 - 10 sivua (+ mahdollinen kansilehti sekä sisällys- ja lähdeluettelo). Kohtuulliseksi katsottava määrä lähteitä 6 op:n katsaukseen on n. 10 kansainvälistä artikkelia. On tärkeää huomata, että tekstin pituus ei kerro työn määrästä tai laadusta, joten sivumäärät ovat vain viitteellisiä.

3. KATSAUKSEN SISÄLTÖ

Katsaus on syytä aloittaa lyhyellä kappaleella (esim. Johdanto), jossa esitellään lyhyesti katsauksen tarkoitus. Katsaus päätetään loppukappaleeseen, jolle voi antaa otsikoksi esimerkiksi Yhteenvedo tai Johtopäätökset. Johdannon ja yhteenvedon välisen tekstin voit rakentaa haluamallasi tavalla. *Älä kuitenkaan säästä kaikkia johtopäätöksiä viimeiseen kappaleeseen* vaan diskutoi tutkimustuloksia, teorioita ja malleja koko katsauksessa (siellä, missä asia tulee esille), se on katsauksen idea.

Hyvässä katsauksessa

- on selvä tavoite tai ongelma, joka on kerrottu lukijalle katsauksen alussa
- ei vain referoida tutkimustuloksia ja muiden sanomisia vaan kirjoitetaan itsenäistä tekstiä
- on selvä ja looginen rakenne, ts. punainen lanka ei katkea (tee siis katsauksestasi dispositio tai käsitekartta ennen kirjoittamista)
- jokainen lause on ymmärrettävä
- jokainen kappale ja luku liittyy saumattomasti edelliseen
- teksti kulkee *asian* ei *tutkijoiden nimien* mukaan (jos esim. aloitat lauseet usein tutkijoiden nimillä, pääasiaksi tulevat tutkijoiden nimet, eivätkä ne asiat, joita sinun tulisi käsitellä)
- lukija saa tarpeeksi tietoa käsiteltävästä aiheesta
- teksti on mielenkiintoista ja hyvää asiasuomea

4. KIELI- JA ULKOASUN MERKITYS

Suomen kielen opintojen vähennyttyä kouluissa, yliopisto-opiskelijoiden äidinkielen taito on dramaattisesti laskenut. Erityisesti pilkkusäännot, isot ja pienet kirjaimet sekä yhdyssanat tuottavat vaikeuksia. Myös englanninkielisten lähdeartikkelien käyttö tuottaa usein kieltä, joka ei ole suomea eikä englantia. Kirjoitetun asian luotettavuus ja uskottavuus kärsii pahasti, jos kieli on huonoa (vrt. vihaisen katselijan kirje tv-ohjelmien tekijöille: "Tyhmät pois televisiosta!"). Hyväksyttävä katsaus ja pro gradu -tutkielma edellyttävät aina hyvää suomen kieltä ja huolimaton suomen kieli voi alentaa arvosanaa.

Muista:

- jättää kohtuullisen leveät marginaalit (2-3 cm) ylös, alas ja molempiin reunoihin
- erottaa lauseet kappaleista (= ei yhden lauseen kappaleita) ja kappaleet luvuista (= ei yhden kappaleen lukuja kuin perustelluissa poikkeustapauksissa), ja alaluvut luvuista (=ei yhden alaluvun lukuja).
- erottaa kappaleet selvästi toisistaan. Kappalejako voidaan tehdä kahdella tavalla. Erotta kappale toisesta joko sisennyksellä tai tyhjällä rivillä (ei molemmilla). Tyhjän rivin käyttö on parempi vaihtoehto, koska lukeminen on tällöin helpompaa. Älä raportoi tekstiä siten, että siellä täällä on tyhjiä välejä kappaleiden välillä ja siellä täällä ei ole.
- karsia turha teksti lopullisesta versiosta pois
- siisti ulkoasu antaa viimeistellyn vaikutelman ja vaikuttaa myönteisesti työstäsi tehtyyn arvioon.

Kieliasioissa saat apua Kotimaisten kielten keskuksen eli Kotuksen verkkosivuilta (kohta "Ohjeita ja suosituksia") sekä Kielijelpistä (kohta "Kirjoitusviestintä"):

<http://www.kotus.fi/index.phtml?s=297>

<http://www.kielijelppi.fi/>

5. LÄHDEVIITTEIDEN KÄYTTÖ

5.1. MITEN LÄHDEVIITTEITÄ KÄYTETÄÄN

Lähdeviitteitä ei tule käyttää asian siirtämiseksi paikasta toiseen. Toisin sanoen, kirjallisuutta ei juuri käytetä lainaamiseen vaan viittaamiseen. Kirjoittamasi tieteellinen teksti ei saa olla referaatti, vaan tekstin tulee olla sinun kirjoittamaasi. Tämän opetteleminen on tärkeää mutta vaikeaa. Referointia on esimerkiksi se, että kuvaillet jotain tutkimussuuntaa lainaamalla jonkun toisen kirjoittamaa kuvailua samasta tutkimussuunnasta. Jos siis tehtäväsi on kuvata lukijalle esimerkiksi päättelyteorioiden perusväittämiä, älä lainaa jonkun toisen tutkijan kuvauksia näistä teorioista, vaan tutustu teorioihin itse niin hyvin, että pystyt kuvailemaan sitä omin sanoin ja viittamaan alkuperäisiin tutkimuksiin ja teorioihin. Oma teksti syntyy vasta siitä, kun luet ilmiöstä useita artikkeleita (tai kirjoja), jonka jälkeen voit paremmin kirjoittaa itsenäistä tekstiä. Mallioppiminen on hyvä keino opetella viittamaan kirjallisuuteen oikein: lue kansainvälisiä artikkeleita ja katso, miten ammattitutkijat käyttävät viitteitä, ja yritä toimia samalla tavalla.

Yleisesti tiedettyjen asioiden kohdalla viitteitä ei tarvita. Näin ollen viitteiden käyttö paljastaa pitkälti tutkielman tekijän yleisen tietotason: jos viitteitä käytetään yleisesti tiedettyjen, ns. perusoppikirjatietojen kohdalla, lukija saa käsityksen, että nämä asiat ovat tutkielman tekijälle uusia [vrt. "Suomen pääkaupunki on Helsinki (Niemi, 1963)"]. Viitteitä ei myöskään ole syytä käyttää liikaa, tärkeimmät lähteet riittävät. Viitteiden käytön tarkoitus *ei ole* osoittaa tutkielman tarkastajalle, mitä kaikkea olet lukenut, vaan pikemminkin osoittaa, kuka on tehnyt tutkimuksen tms., jota tekstissäsi kuvaat tai arvioit ja/tai mitkä ovat aihealueen tärkeimmät lähteet.

On tärkeää, että käytät viitetekniikkaa oikein ja tarkasti. Esimerkiksi lause "Ahdistus vähentää oppilaiden koulumotivaatiota ja näin epäsuorasti laskee suoritustasoa (Niemi, 2001)" ei saa tarkoittaa sitä, että referoit Niemeä, joka on näin sanonut. On siis virhe, jos olet vain ottanut ao. lauseen Niemeltä, ja siirtänyt sen omaan tekstiisi. Selkeä viitetekniikka kertoo lukijalle, onko kyseessä lainaus, tutkimaton väite, tutkimustulos, katsaus vai mikä. Ilmaise siis asiiasi selvästi, esim.:

- Niemen (2001) tutkimus osoitti, että ahdistus vähentää koulumotivaatiota [Niemen tutkimustulos]
- Tutkimukset (esim. Niemi, 2001) ovat osoittaneet, että ahdistus vähentää koulumotivaatiota [Niemen tutkimustulos]
- Niemi (2001) on esittänyt, että ahdistus vähentää koulumotivaatiota [Niemen väite, ei tutkimustulos]
- Ahdistus vähentää koulumotivaatiota (katsaus: Niemi, 2001) [Niemi on tehnyt katsauksen alan tutkimuksiin]
- "Ahdistus vähentää koulumotivaatiota" sanoi Niemi (1920, s. 25) jo viime vuosisadan alussa [suora lainaus]

Kokonaisia kappaleita tai useiden lauseiden ryppäitä ei lainata toisilta tekijöiltä. Irrallista lähdeviitettä kokonaisen kappaleen lopussa ei siis tule esittää, koska siitä ei saa selvää mistä viittaus alkaa ja mihin se loppuu. Vaikka joillain aloilla tällaisia lähdeviitteitä käytetäänkin, psykologian julkaisut eivät tunne tällaista viittaustekniikkaa.

Viitteiden on myös perustuttava tutkijan itse kädessään pitämiin lähteisiin, ei toisen käden lähteisiin. Erään keskeisen syyn tähän kieltoon havaitset helposti, kun kerran tai pari haet sen alkuperäisen tutkimuksen käsiisi ja huomaat, että alkuperäinen tutkimus ei sittenkään käsitellyt asiaa niin kuin toisen käden lähteen perusteella luulit. On tietysti poikkeustapauksia, joissa ehdottomasti tarvitset tietoa, jota ei esimerkiksi

enää ole mistään saatavissa. Tällöin voit ilmaista asian esim. seuraavasti: "Jo Freud (1910, ks. Kernberg, 2005) totesi, että..."

Myös useimmat oppikirjat ovat toisen käden lähteitä, eikä niitä ole syytä esiintyä tieteellisten katsauksien tai opinnäytteiden lähdeluettelossa. Tosin jotkut harvat, korkeimmille opiskeluasteille ja jatko-opintoihin tarkoitetut oppikirjat saattavat sisältää hyviä katsauksia alan tutkimukseen, ja voit harkinnan mukaan viitata tällaiseen teokseen.

5.2. MITEN VIITTEET MERKITÄÄN TEKSTIIN

Mahdollisimman varhaisessa vaiheessa kannattaa opiskella Refworks- tai joku muu automaattinen viitteidenhallintaohjelma. Tällöin viitteitä ei tarvitse kirjoittaa käsin ja lähdeluettelo päivittyy automaattisesti oikein (joskin jäljelle jää usein joitain kieliäsuvirheitä, tarkista ne). Kirjastot järjestävät säännöllisesti kurssuja ao. ohjelmista.

Seuraavassa annetaan esimerkkejä lähdeviitteistä, jotka on raportoitu APA:n 6. painoksen ohjeiden mukaan.

- teos tai artikkeli, jolla on vain yksi kirjoittaja; suora lainaus (esim. 1)
- teos tai artikkeli, jolla on 2 - 5 kirjoittajaa; ensimmäinen maininta (esim. 2)
- artikkeli kirjoittajalta, jolta on lainattu muitakin samana vuonna ilmestyneitä julkaisuja (esim. 3)
- artikkeli kokoomateoksessa (esim. 4)
- viittaus koko teokseen (esim. 2)
- julkaisematon lähde (esim. 5)

1. "Muuttumaton kantani on, että aggressiivisuus kuuluu ihmisen alkuperäisiin, itsenäisiin vietteihin. Näin päädyn uudelleen käsitykseen, että tämä viettäisy on kulttuurin vahvin este" (Freud, 1972, s. 54).

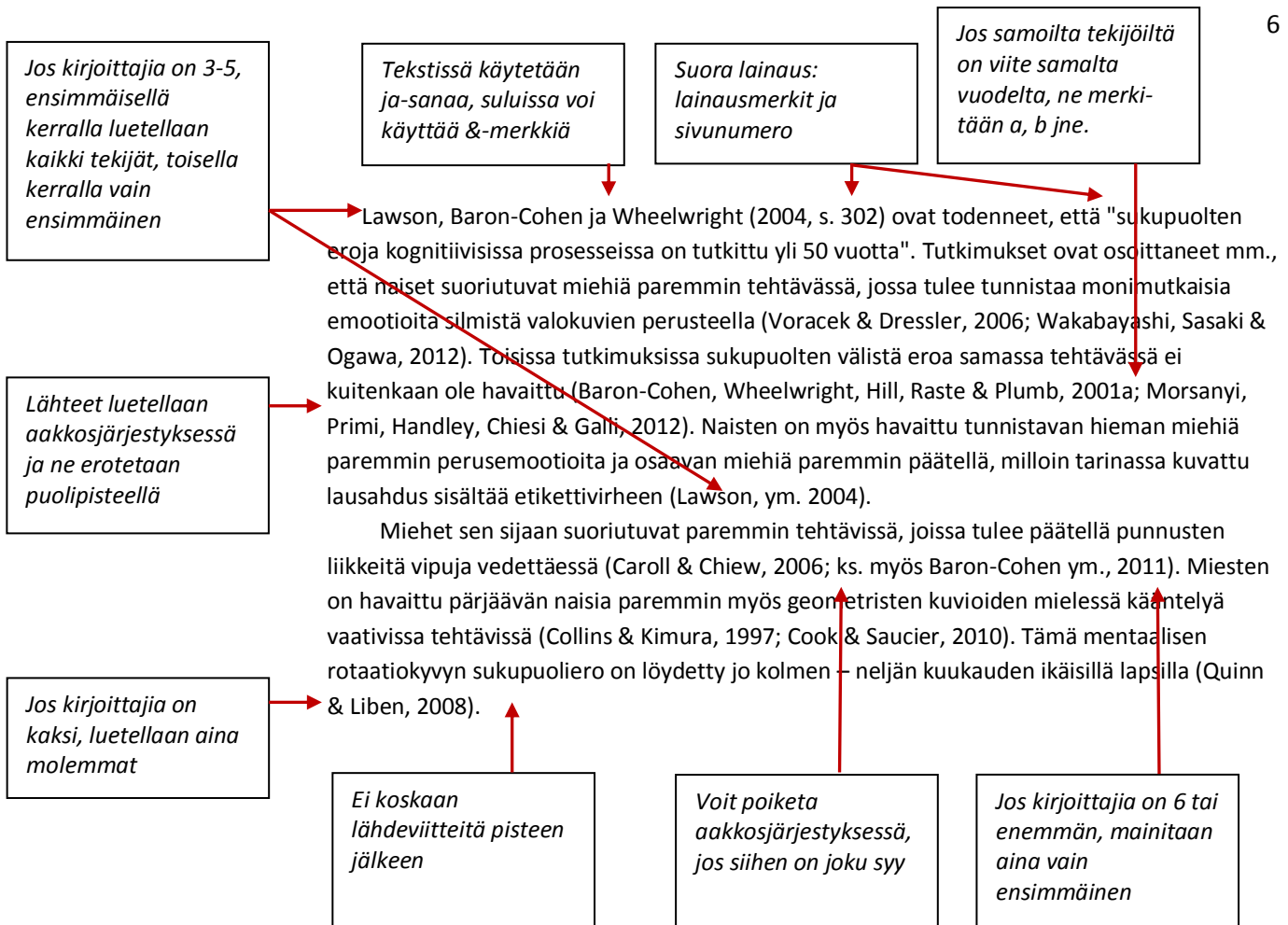
2. Harvardin yliopistossa on tutkittu opiskelijoiden reaktioita laboratorio-olosuhteissa aiheutettuihin stressi-tilanteisiin (Funkenstein, Silven & Johnson, 2008).

3. Murstein (2001a) katsoo, että TAT-tauluista käyttökelpoisimpia ovat ne, joissa esiintyy kaksi tai useampia henkilöitä.

4. Miehet, joilla on kaksi tai useampia naiskromosomeja (Klinifelterin syndrooma), ovat yleensä älykkyydeltään keskitason alapuolella (Thompson & Wilde, 1999).

5. Virtanen (2017) on kehittänyt Suomen oloihin soveltuvan työuupumus-asteikon.

Seuraavalla sivulla on lisää esimerkkejä siitä, kuinka lähdeviitteet merkitään tekstiin:

5.3. LÄHDELUETTELON LAADINTA

Kirjallisuusviitteet tehdään APA:n ohjeiden mukaan, mutta suomeksi. Toisin sanoen, "et al." -ilmaisu muutetaan ym. -ilmaisuksi jne. Psykologia-lehti noudattaa suomennettuja APA:n ohjeita, joten voit ottaa mallia ao. lehdistä. Lähdeluettelossa on oltava tekijän nimen mukaisessa aakkosjärjestyksessä ne teokset, artikkelit ja muut lähteet (myös painamattomat), joihin tekstissä viitataan. Lähteiden on pääasiassa oltava alkuperäisiä ja kansainvälisiä, ei toisen käden lähteitä eikä populaariteoksia. Vaikka APA suostee DOI (Digital Object Identifier) -tunnuksen käyttöä, sitä ei opinnäytteiden lähdeluettelossa tarvita. Alla on kuvattu viitteiden merkitsemisen ja lähdeluettelon laadinnan pääperiaatteita.

Kirjat

Kirjoista mainitaan tekijä, painovuosi, teoksen nimi (jos kyseessä on uudistettu painos, se mainitaan), painopaikka ja kustantaja. Kirjojen otsakkeet kirjoitetaan pienin alkukirjaimin ensimmäistä sanaa lukuun ottamatta.

Esim.

Cacioppo, J. T. & Patrick, W. (2008). *Loneliness: Human nature and the need for social connection*. New York: W.W.Norton & Co.

Bloom, P. (2005). *Descartes' baby*. Lontoo: Arrow Books.

Freud, S. (1910/1957). *Five lectures on psycho-analysis*. Vol XI, 3- 55. Lontoo: Hogarth Press
(Mukana on sekä alkuperäinen julkaisuvuosi että sen teoksen painovuosi, jota tekijä on lukenut)

Fawcett, A.J. & Nicolson, R.I. (toim.) (2001). *Dyslexia: Theory and good practice*. Lontoo: Whurr.

Rubinstein, S. L. (1995). *Sein und Bewusstsein* (3. painos). Berliini: Akademie Verlag.
(Teoksen nimessä on myös keskellä iso alkukirjain, koska kyseessä on saksankielinen julkaisu).

Kokoomateokseen kuuluva artikkeli

Kokoomateokseen kuuluva artikkeli sijoitetaan lähdeluetteloon artikkelin tekijän mukaan ja sen jälkeen kirjaa koskevat tiedot ja artikkelin sivut. Toimittajien nimien etukirjaimet merkitään ennen sukunimeä. Volyymin numero merkitään, jos niitä on useita.

Esim.

Van der Leij, A., Lyytinen, H. & Zwarts, F. (2001). The study of infant cognitive processes in dyslexia. Teoksessa A.J. Fawcett & R.I. Nicolson (toim.), *Dyslexia: Theory and good practice* (s. 160–181). Lontoo: Whurr.

Beike, D. R. & Sherman, S. J. (1994). Social inference: Inductions, deductions, and analogies. Teoksessa R. S. Wyer & T. K. Srull (toim.), *Handbook of social cognition* (Vol. 1, s. 209-286). Hillsdale, New Jersey, Yhdysvallat: Erlbaum.

Häkkinen, J. (1997). Uskomukset ja havaitseminen. Teoksessa R. Selin, M. Ollikainen & I. Salmi (toim.) *Paholaisen asianajajan paluu* (s. 13-25). Helsinki: Tähtitieteellinen yhdistys Ursa.

Artikkeli aikakauslehdessä

Aikakauslehden artikkeleista mainitaan tekijä, painovuosi, artikkelin nimi, aikakauslehden nimi ja volyyymi (molemmat kursiivilla) ja sivut. Jos tekijöitä on enemmän kuin seitsemän, kirjoitetaan kuusi ensimmäistä sekä viimeinen tekijä.

Esim.

Prada, M., Garrido, M. V. & Rodrigues, D. (2017). Lost in processing? Perceived healthfulness, taste and caloric content of whole and processed organic food. *Appetite*, 114, 175-186.

Cacioppo, J. T., Hawkey, L. C., Ernst, J. M., Burleson, M., Berntson, G. G., Nouriani, B. & Spiegel, D. (2006). Loneliness within a nomological net: An evolutionary perspective. *Journal of Research in Personality*, 40, 1054-1085.

Hautamäki, A. (1975). Persoonallisuuden normatiivinen luonne ja geneettisen tutkimusotteen kehittämisen ongelmista persoonallisuustutkimuksessa. *Psykologia* 10, 10-30.

Vataja, R., Pohjasvaara, T., Mäntylä, R., Ylikoski, R., Leskelä, M., Kalska, H., . . . Kaste, M. (2005). Depression-executive dysfunction syndrome in stroke patients. *American Journal of Geriatric Psychiatry*, 13, 99-107.

Huom. Jos artikkeli on vielä painossa eikä sillä siksi ole vielä sivunumeroita, lähteeseen kirjataan käynnissä oleva vuosi sekä ns. DOI (digital object identifier) -numero seuraavasti:

Rieki, T., Svedholm-Häkkinen, A., & Lindeman, M. (2017). Empathizers and systemizers process social information differently. *Social Neuroscience*. Ennakkajulkaisu lehden verkkosivulla. Doi: 10.1080/17470919.2017.1368700

Tutkimusraportti jonkin laitoksen julkaisusarjassa

Jonkin laitoksen sarjajulkaisussa olevasta raportista mainitaan tekijä, painovuosi, raportin nimi ja julkaisusarjan nimi täydellisenä, johon liitetään raportin numero siten kuin se on raportissa ilmoitettu. Näiden tietojen lisäksi mainitaan painopaikka ja kustantaja, mikäli ne käyvät raportista ilmi.

Esim.

Ojanen, M. (1980). *Yhteisöllisen hoidon lähestymistavat, teorit ja menetelmät*. Tampereen yliopiston psykologian laitoksen tutkimuksia, 115.

Waern, Y. (2008). On the relation between comprehension and memory of a complex text. *Reports from the Department of Psychology n:o 558*. Stockholms universitet.

Julkaisemattomat ja painamattomat lähteet

Julkaisemattomat ja painamattomat lähteet on myös mainittava mahdollisimman tarkoin selitystiedoin.

Esim.

Kazdin, A. (2010). Palkintopuhe APS:n (Association for Psychological Science) vuosikonferenssissa. <http://www.psychologicalscience.org/index.php/publications/observer/2010/september-10/alan-kazdin-reconsidering-clinical-psychology.html>

Mäki, S. (2010). *Työttömyys 18-25 -vuotiaiden nuorten mielenterveydellisenä riskinä*. Sosiaalipsykologian pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto.

Bradley, R. (1989). *Measuring loneliness*. Dissertation. Washington State University.

Chandler, M. (2017). *Personality correlates of food choice motives among young and middle-aged women*. Arvioitavana oleva käsikirjoitus.

Smith, V. (2015). Age related changes in cognitive inhibition. Kongressiesitelmä. *Cognitive Science Association Meeting*, kesäkuu, Anaheim, California.

Ilman tekijänimeä olevat työryhmäraportit, komiteanmietinnöt, hallintoviranomaisten suositukset, ohjekirjeet ja yleiskirjeet

Esim.

DHEW publication (2008). Teenage smoking: National patterns of cigarette smoking, ages 12 through 18, in 1968 and 1970. *DHEW publication No. (HSM) 72-750B*. U.S. Department of Health, Education and Welfare, Public Health Service, National Institute of Health, Yhdysvallat.

VATT-työryhmä (2013). *Verotuksen ja sosiaaliturvan työllisyysvaikutukset: Vuoden 2012 muutosten arviointia*. Helsinki: Valtion taloudellinen tutkimuskeskus (VATT).

SOU (1974). *Socialvården, Mål och medel*. Statens offentliga tredningar 1974:39. Stockholm Socialdepartement.

Verkkosivut

Jos on tarpeen viitata verkkosivujen tekstiin, lähteestä tulee mainita otsikko (ja kirjoittaja, jos se on tiedossa), verkko-osoite sekä tarkempi sijainti, jos sivusto on pitkä. Jos vuosilukua ei ole tiedossa, laitetaan merkintä n.d. (no date). Jos kirjoittajaa ei ole tiedossa, lähdeviitteeksi laitetaan sivuston otsikko. Tietosana- yms. kirjojen kappaleisiin viitataan hakusanan perusteella. Jos kyseessä on poikkeuksellinen aineisto, tiedoston luonteen voi täsmentää (esimerkiksi tutkimusaineistoon voi viitata ilmaisulla "data-tiedosto").

Esim.

Bering, J. (2012). *Imaginary presidents and imaginary gods: The real "empty chair effect"*.
<http://blogs.scientificamerican.com/bering-in-mind/>

Royal Institute of British Architects (n.d.). *Shaping the future: Careers in architecture* (6. kappale).
<http://www.careersinarchitecture.net/>

Feminism (n.d.). Teoksessa *Encyclopædia Britannica online*.
<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/724633/feminism>

United States Department of Housing and Urban Development (2008). *Indiana income limits* (data-tiedosto). http://www.huduser.org/Datasets/IL/IL08/in_fy2008.pdf

6. KUN KIRJOITTAMINEN EI SUJU

Tieteellisen tekstin kirjoittaminen on aina vaikeaa. Seuraavassa on joitain keinoja, joilla voit yrittää helpottaa kirjoitusprosessia.

1. Anna tekstin levätä viikko tai pari. Kun luet tekstiä uudelleen, havaitset helpommin virheitä, epäloogisuuksia ja puutteita kuin keskellä kirjoitusprosessia.

2. Anna teksti luettavaksi 1-2 opiskelutoverillesi, ja pyydä heiltä kriittisiä kommentteja erityisesti tekstin loogisuudesta ja ymmärrettävyydestä. Jos ystäväsi eivät ymmärrä jotain tekstin kohtaa, paranna tekstiä se on todennäköisesti epäselvää myös muille lukijoille.

3. Kirjoita tekstistä dispositio. Yleensä ajatellaan, että dispositio kirjoitetaan ensin, ja sitten teksti. On kuitenkin hyödyllistä tehdä silloin tällöin itselleen runkoa siitä, mitä on kirjoittanut, sillä ao. runko osoittaa usein hyvin selvästi, miksi kirjoittaminen ei suju. Voit esim. laatia disposition siten, että tiivistät jokaisen jo kirjoittamasi kappaleen keskeisen sanoman yhteen lauseeseen, ja kirjaat ao. lauseet peräkkäin paperille. Jos sinulla on ollut vaikeuksia kirjoittamisessa, on todennäköistä, että dispositio osoittaa toistoja, epäloogisia siirtymiä, punaisen langan katkeamista, puuttuvia asioita jne.

Samaa tehtävää palvelee myös ns. kahdeksan laatikon kaavio. Piirrä paperille kahteen riviin neljä laatikkoa, kirjoita ensimmäiseen laatikkoon ensimmäisen kappaleen keskeinen idea, viimeiseen laatikkoon viimeisen

kappaleen keskeinen idea, ja muihin laatikoihin tekstin osoittamassa järjestyksessä kuvaamasi asiat. Saatat huomata esimerkiksi, että käsittelemäsi asiakokonaisuudet ovat päällekkäisiä tai että jotain oleellista puuttuu kahden laatikon välistä. On yllättävää, että asiat mahtuvat usein juuri kahdeksaan laatikkoon. Mikään ei tietenkään estä sinua käyttämästä harvempia tai useampia laatikoita, jos tekstisi sitä vaatii. Kolmas vaihtoehto on tehdä tekstistä ns. merkityssuhdekaavio tai käsitekartta. Voit piirtää itsellesi kaavion, jossa on mm. tutkimuksesi keskeisimmät käsitteet, niiden väliset syy-seuraus -suhteet, reunaehdot jne.

4. Ns. "Kill your darlings" -metodi. Usein teksti jää jumiin, koska kirjoittaja ei (ehkä huomaamattaan) halua luopua aiemmin tuotetusta tekstinpätkästä tai ideasta, joka jossain vaiheessa tuntui erinomaiselta. Usein on kuitenkin niin, että kirjoitusprosessin edetessä nuo vanhat ideat eivät enää toimi ja ne saattavat estää tekstin loogisen etenemisen. Käy siis läpi tällaiset kohdat ja analysoi kriittisesti palvelevatko aiemmat lauseet tekstiäsi enää tässä vaiheessa.

5. Ajattele lukijaa. Kirjoittaminen voi tuntua vaikealta myös siksi, että kirjoittaja luulee, että on olemassa joitain tiettyjä kirjoittamisen sääntöjä, joita hän ei vain tiedä eikä näin ollen osaa kirjoittaa oikein. Jos mietit jotain kysymystä, joka alkaa sanalla "Pitääköhän...?", niin voit yleensä helposti itse ratkaista ongelman asettumalla lukijan asemaan. Jos esimerkiksi et tiedä, kuinka usein sinun tulee toistaa kirjallisuusviite, jota käytät pidemmän tekstijakson yhteydessä, niin lue teksti ulkopuolisin silmin, ja mieti saako lukija selvää kenen ajatukset tai tutkimustulokset ovat kyseessä, sinun vai jonkun tutkijan. Näin huomaat helposti, että on turhaa toistaa kappaleesta tai lauseesta toiseen samaa lähdeviitettä.

7. Ota oppia kansainvälisistä, uusista artikkeleista, ja vain hyvän arvosanan saaneista graduista. Kansainväliset artikkelit on kirjoitettu yleensä kaikkia tieteellisen raportoinnin sääntöjä noudattaen. Lue artikkeleita joskus vain analysoimalla, miten asiat on ilmaistu (mm. tutkimuksen otsikko, tiivistelmä, aiemmat tutkimukset, ongelmat, hypoteesit, lähdeviitteiden käyttö, tulosten raportointi, taulukot, kuvat jne.).

7. TARKASTUS- JA PALAUTTEENANTO-OHJEITA

Vastaamalla seuraaviin kysymyksiin voit edistää omaa kirjoittamistasi ja antaa palautetta toisten töistä.

Kieli

- Onko otsikko selvä ja ytimekäs?
- Ymmärrätkö jokaisen lauseen sisällön?
- Onko suomen kielen käyttö hyvää?
- Onko kaikki uudet ja vieraat termit selitetty?
- Onko teksti lukijaystävällistä?

Tekstin sisäinen logiikka

- Liittykö jokainen kappale saumattomasti toisiinsa vai vaihtuvatko asiat kesken kaiken? Toisin sanoen, katkeako punainen lanka? Se, että teksti otsikoidaan erinimisiin lukuihin ei oikeuta sitä, että edellisen luvun viimeisen ja seuraavan luvun ensimmäisen kappaleen välillä ei ole sisällöllistä yhteyttä.
- Onko tekstissä toistoa (samoja asioita käsitelty eri paikoissa) tai puuttuuko oleellisia asioita?
- Onko jokaisella kappaleella (mielellään vain) yksi pääsanoma?
- Onko tekstissä esitetty itsestäänselvyksiä?
- Onko teksti tieteellistä, ts. ovatko väitteet hyvin perusteltuja (omat kokemukset tai tunne-elämykset eivät ole tieteellisiä perusteluita)
- Muodostaako teksti järkevän kokonaisuuden?
- Selviääkö lukijalle, mitä asiasta tiedetään *ja mitä ei tiedetä?*

Lähdeviitteiden käyttö

Onko lähdeviitteet oikein merkitty ja ovatko kaikki lähdeviitteet lähdeluettelossa?

Osaatko erottaa, mitä lähdeviitteiden osoittamat tekijät ovat tehneet (ovatko he tehneet tutkimuksia, katsauksia, esittäneet väitteitä jne.)

Onko lähdeviitteitä käytetty itsestäänselvyyksien kohdalla

Onko tekstissä paljon suoria tai lähes suoria lainauksia?

Onko tekstissä käytetty toisen käden lähteitä?

Onko lähteitä käytetty liian vähän tai turhan paljon?

8. KÄYTETTY KIRJALLISUUS

American Psychological Association (2010). *The publication manual of the American Psychological Association*. 6. painos. Washington, DC : American Psychological Association.

Day, R. A. (1989). *How to write & publish a scientific paper*. Cambridge, Massachusetts, Yhdysvallat: Cambridge University Press.

Niemelä, P., Lagerspetz, K., Lagerspetz, K. & Näätänen, R. (1991). *Miten kirjoitan tieteellisen artikkelin*. Porvoo: WSOY.

Lisäksi esimerkeissä on hyödynnetty erilaisia verkkosivuja sekä Psykologia-lehden arkistoa.